

LANDAJUELA, ANTON, II.

7.- AGATE DEUNA

«Zezellearen illean lauan, usua dogu munduan, Deun Agatena kantatuteko, bakoitzak bere moduan».

«Uzaba jauna damotzut pozez, atsegi-ñezko gau ona, zeure alabai jakin eragin, biar dala Agate Deuna».

Begipean dozuzan goiko bi bertsoz asten zan eskea, naiz-ta beste batzuek, beste era ta tajuz asten ba-eben be.

Bertzozko goralmen errukilariak, Agate Deunari zuzenduak, Andrazko ezkon-gairik izaten zan etxetan maitasunezko bertso kirikilariak, eta ilbarriaekiko atzekabez ziranean “Aita Gure” bat edo bi.

Dirutan gitxi batzen zan, arrautz, lukainka ta beste txarriki ugari. Abestalde bakoitxak berarentzat izaten eban, batzen ebana, eta jaia gerozko lenen edo bigarren igandez bate ederre-bazkaria, edo-ta aparta.

Agate Deunatzaz beste oitura bat be, emen: Urte-azearko eberdietan joale, kanpai nagusiaz amabiak jo; larunbatetan da jaiareko egunetan al besteko dilin-dalandak; illeta eta sukanpak, arrikanpai, argi-kanpai, aimari-ezkilla jo eta, eliza garbitu. Meza ospetzean da bateoetan, abadeari lagundu, eta zeinbat eginkizunen arduradun sakristaua izaten zan.

Sakristauak be, ba, oiturazko eskubidea eban urtean zearko elizlanen ordain-sari, Agate Deunez, atez-ateko eskea egitea.

Eskeibiltean, berak, eskurik, ezaban artzen. Monagillozintzakoak, au da elizkizun andietan, illatetan da abar, laguntzalle izaten ziran mutiko koskorrak izaten ziran eskeaz arduraturik, eskean be egiten ebenak.

Mutiko eske-batzallek erriko alde batetik batzuk, besteak bestetik, goizerik asten ziran, eskean. Otzara andia eskuan ebela, bikoiz ebiltzen.

Egunetan da illabeteetan sakristauaren etxean txarririk il ezarren, ezan gosearen bildurik izaten: arrautz eta txarriki; gari; indaba, intxaur... Lurreko ziturik ezeukanak diruz ordaintzen ekian sakrisau-atzazko oiturazko zorra.

Eskiljoteari buruz zerbait geiago

Ildakoa umetxoa izatean txan-txin zolidun ezki-lotsez adiarazoten jakon erriari. Umetxua aitatu daroat. Baiña egia esan dagidan: “Aingerua” izaten zan aur zenduatzaz erriaren aotik urtetan zan izena. Eriotz-ezkil zoliaren ota entzutean ba: “angeru-kanpaia da”, “aingeruen bat” ilda esaten genduan.

Aingerua ezanarentzat, andiagoarentzat kanpai-ots astunagoak eta neketsuagoak izaten ziran, kanpai batek din errukitsua, besteak deun itzalla, din-daunezko kanpai-otsak. Andrazkoa edo gizonezkoa zan jakin arazoteko, deunbada biz edo-ta iruz, amaitzen zan joaldia, Etxetik urte-tako orduan asten ziran, eta il-elizkizunak goizez izaten ziran. Orain beribiliez egiten dana, orduan lepoz egiten zan.

Kanpajoterik andi-ena Agate Deunari eskeintzen yakona izaten zan. Illuna-barreko orduetan, ordubete ta geiago be-bai batzuetan, kanpai danak batean txintxinlin-txantxanlan, daun da dan morroskoen beroz sakaturik ziarduen.

8.- ILLETA

Auzoko lau gizonek eroaten eben il zana elizaraño eta elizkizunaren geroz, illarrira.

Illeta-elizkizuna iru galga, iru mailla ezbardineko izaten ziran; 3gn, 2gn eta leenengoa. Irugarren maillakoa, txiroena abade batek lagundurik izaten zan. Bigarrena bi-itu ebazan eta. Lenengoak etxaguntza zabaleko izatean erriko, au, errietakoek bere bai, deia izaten eben illetara etorri eitezan. Eta illaren urbil, Pater noster eta kitolis pekatariska, dominus nostrum, susun korda, pekara mundis eta abar, ez illak eta ez biziak tutik ulertzen ezeben milla erdel-itz birresaten erogaien etxaguntza lur emonkorren batekoa illa izaten zanean.

Elizarakoan ogidun otzaratxo buruan jarririk, abadearentzat ogiaz, illaren aurretik, andrazkoa izaten zan.

Aintzin aldien baten, ezagutzen ez neban garaian batean eliz barruan, eta elizari loturik ziran aterpean illobiratzten ebezen illoztuek. Geroengo batean illerriek egin, illotzek eortzeko.

Elizetan baiña, aintzin zarreko oiturari jarraituz, sendi bakoitzak berari egokion arloa, sailtxoa eukan; eta senide edo etxekoen il jakena arlo aretan lurperaturik baegon lez jarraitzen eben igande ta jai etxekoen batek, belaunez belaun, Jaungoikoak daki, zenbait urtetan.

Esan daroadan illobia izeneko arloa oial zuriaz es-taldu eta, oialaren ganean argizaiolak musturretik garra dagie. Udaldiko egun kizkaletan ainbeste argizai-garretan egotea, ezan izaten giro egokia. Argizaiol, kandela ta besterik be izaten zan izara-txo zuri-zuriaren ganean: dirua, txintxin moteleko txanponak, bost eta amar zentimoko aleak.

Iru-lau, bost-sei, zazpi-zortzi diru ale jartzen ebezen zapi aren ganean illobiaren arduradunek eta, mezaratzen ziran bestien batzuk be emoten ebazan txanponen batzuek il zanaren alde abadeak otoiegin zagian.

Abade bat mezan egoan tartean, beste bat, bi naiz iru illobiaren ondora etozan isopo edo zipriztikai esku batean da bestean buruiña ekarrela; eta dirua emoten eutsoen eskura, zenbait zan zenbaturik buruiñan-eta, zenbait ale ainbat Aita gure otoitzen ebezen. Otoi edo Aita gure bakoitzeko isopoaregaz gurutz bat egiten eben, eta Aita gure bakoitza aida baten egin bere.

9.- UGUZTA, BATEOA

Ume barrien bat jaioten zanean, erri-ertz goreneko auzotegi naiz beste bazter bateko mutil-koskorrek jaiotzaren barri danok izaten genduan, jaioten zan lekuan jaioten zala, jaiotzaz baño bateoatzaz egunak eta orduak lenagotik arduratzen giñan.

Arratsalde izaten ziran, uguztatzeak, baiña eskola-orduetan ala eskola-orduetatik at? Neska-mutikoen buruaustea, egoneziña, kezka, urduri, a izaten zan.

Kristautzarako egitekoak amaitu ondoren elizatik urtetzen ziranerako, neska-mutiko-koskorak zai gengoan, aitabitxik arrapalan jaurtiko ebazan gozo zuri biribilen begira. Lenengo eskukada atzerantz, bigarrena aurrerantz, ala zein aldetarantz izango zan ezgenkiala, abarrik abar dabillen txepetxa baiño be, zurrago genbiltzazan.

Luzetuten eban ba besoa ta eskua, eta gu ollo gosetuak bagintzazan bat bestearen ganetik zeiniek geiago eskuratu, ezti-zuloan erlea baño zoruntsuago. Ordu bateren buruan jai atsegiña izaten genduan.

10.– ELIZAKOAK

Gaixoen bat azkenatsetan zanean, esku batean ar-gia ta bestean txiliñaz elizmutilla aurretik eta aren atzetik abadea gure Jaunagaz gaixoaren etxera.

Txilintxuak txilin, txiklin tilín eta abadeak otoi, odei baltzez Anboto baiño, goibelago ta beneago joiazan biak atsanka egoanarengana. Eta txilin-otsa entzutean andra naiz gizon, zar eta gazte danak belaunbikotzen ziran egozan tokian egozala, eta egiten ebana egiteari itxirik. A bai ba-zan Jaungoikoarekiko ondo ta lotsa eta ilzorian zanarenganako kupira ta errukia.

11.– SAN JOAN-SUAK

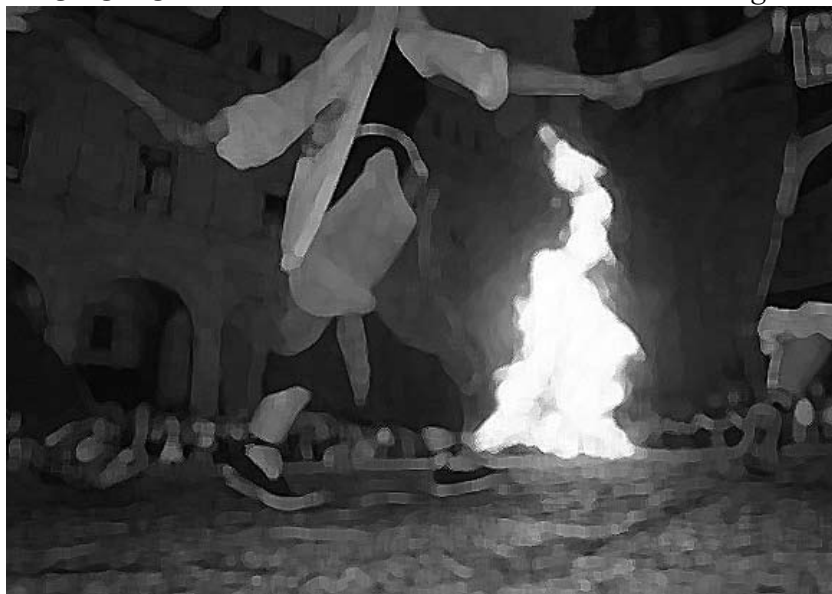
«San Juan bagillean, denpora ederrean, sapoak eta sugeak erre, artoak eta gariak gorde».

San Joan-eguna bai-etorrela somatzean, illabete lenagotik asten giñan sasi, ota, abar igar eta sua egiteko gai zan dana ta guztiak pilloak auzotegietan egiten.

Zeñek geiago, zeñekugarri meta andiago egin emoten genduzan egunak eta egunak al genduan lekuetatik al genduanugarra egiteko ona zan guztiak metagintzan.

Auztegietakoz zeingeiagokak, txapelketa bat irudian, eta noiz edo bein besteen metak ikus-mikuz ibiltan giñan zalatari gisa, Urbiritxagarrak ia beti ta beti txapeldun, nagusituten ziran.

Norberena baiño andiagoda zala auzokoen batena ikusirik, atxur, kodaña ta igitai zarrak eskuan arturik barrien barri giñoiazan basondo ta baserrietako erregai geiagoren billa.

Beste talde batekoen batzuek ekarriala baiño geiagorik gertuta, ebagirik izten ebanean geroago ekarri asmotan, alkarri ostu eta gero izaten ziran izatekoak: alkarri arrika, lapur deika, belarrondo-koak...., eta dana kitutzen zan.

12.– SAÑO

Eguna igesirik gauabarra etortean da, begiak alde batera naiz besteruntz luzatu, su ibiltariet besterik ezan ikusten, solomun da bazter danetan. Gari-las-tozko eskutan izaten ziran, eta su-ta-gar erionean «zuzia» eben izena.

Zuzia eskuan da, San “Joan Bagillean” abestuz, solo ta baratzai inguruka mutil-koskorak ebiltzazan gein batez, mutikorik ezegoanean baña, etxaguntzetako solo, landa ta alorrek be, ezagutzen eben zuzien gar eta berorik. Seme gazterik ezba-egoan, aita arduratzen zan, eta aita ezin ba-eban amatxo zarra izaten zan zuzi eta eginkizunaren jabe. Eta ke ta garrez zuzia eskuan, gora beraka besoa: “San Joan bagillean...sapoak eta sugeak... artoak eta gariak..., solo-ertzetan gora ta bera zolirik ibiltan zan, mun batetik bestera, sarritan, igaro eziñik be bai; ortzik ez-eta ogi-koskor gogorra aoan, iruntsi gurarik eta mamurtu eziñik, San joan da zuzi ta soñoarekiko fede ta siñismenez gañezka egiñik.

Soloz solo ebiltzazenak noiz etxeratuko ete-ziran begira, urduriturik auzotegiko ume, zar, danak Sanjoan-sua edo saño nagusia zai ta egarritz.

Noiz edo noiz biztuten eben ba, auzotegiko sutzarr eta andi ta indartsu zan artean “San Joan de la Portaletaña”, edo zana zalako abestu; eta azkenugarri-kondarrak ia errerik ziranean da sua in-

dargetu, txingartzaeren alde batetik bestera poz-jauzika, ikoka, espartinak eta betulez erre arte saltoka jostatzen gintzazan.

Bigaramon goizean suaren auts, illinti ta txingar ondakinak ikusirik, auzotegietako nezka-mutiko-koskor eta andiagoda zirenak be, alkarturik asten ziran, arrokeriz eta erronkatsu guzur esate ta amaika auek lako: Gure garrak telleturañoak. Gureak barriz, areitzaren gorrengo orriak, be, kiskali. Gurean oster, ordu t-erdigarrenean be, gar bizi-bizia. Gurean ziran erretakoak erreta be, illintiak gaur goizean be, su ta ketan.

Egunetako lan, izerdi, sasi-ostute e.a., ordu biren buruan suak jaten ebazan, ezabatuten euskuzan. Gure ondorengo balaunaldi barriek baiño zuruntzuago gintzazan, ziur askorik.

13.– AZOKA, ZEIA

Abelgorri eta txarri-azoka au larubatero ospatzen zan: Igorre-n, Areatza-n, Artea-n, Arantzazu-n. Larunbata batean tokin batean, urrengoa bestean, eta bost larunbateko illabeteetan Arantzatzu-n bi.

Baserritarren zaletasuna azokarako andia izanik, batzuek erdijai eta bestetzuek jai osoa egiten eben. Artarako etxeinguruko lanak zolirik egin lenengo, bizarra moztu, baba-lapikotik lurrezko azpil batean bazkaldu, amaikak aldera; oin-mantar zuriak, etxe-

an bei-narruz egiñekoz abarkaz jantzi, eta belaun gañerañoko burrus baltza be jantzirik, an joiazen zeia izaten zan errira ollar gaztea baiño txairoago, praka barriakaz mutikoa baiño pozago.

Bei, txarri, txalen bat salgai eukanak berak eroaten eban sal-tokira. Argi ta bedartza andidunak ostera bei zar argala, zuldarrez beterik egoan basabei errape tximela, eperzorrotza, uletsua erosi gura; jan-betekadak emon, loditu, saldu...diru barria kaxan sartzeko.

Zeira azaltzen ziran abere danak salgai eziran izaten. Ipuzturri onaren jabe zana, arrozko samar joaten zan idi bikotea erakustera. Bigantxa eder eta esne-beien nagusiari be laket jakon, ukulluko aziendarik onenagaz feriaratzera. Eta gure aiton baserritarrek eztitan emoten ebezen azoka-orduak beiari begiraka, edo-ta zeinbat alditan eta ainbat lekutatik narrutik eldurik, errapean igurtziak egiñik, atzetik aurrera ta aurretik atzera arretatsu begiratu eta soegiten eutsaclarik.

14.– SALEROSKETA

Saltzalleak, aberearen jabeak goi-goian, jartzen eban salneurria, eroslearen eskeintza beetik asirik eta goruntz igoten eban neurrian, lenengo goiko neurria beera etorren maillaka maillaka; baiña eskaturiko ta agindutakoa alkarrengana urreratzen ziranarren, ezkontzak beti eziran izaten, bost-amar ogerlekoren arazo ebatzieziñagaiti. Bat ezin zirala

etorri ikusi eta entzunik, aldamenen izaten ziran lagunak tartekotuten ziran, eskua-artu, eta salerosketa burutzen bitarteko egiñez lagundu.

Bitarteko batek jabeti aulan: Jatsi jok bost ogerleko, bost ogerleko gaitik belea baltzago eztok izango-ta.

Erosleari beste batek: Iru ogerlekoren goraberagaitik, gu ilda gero be zer eio izango juek errotak, bai, eta bei barik ez-adi etxeratu.

Irugarren eta laugarren bat be tartekotuten ziran, albokoaren begira ta egarritz.

“Albokea”, batzuetan, saltzen ebanak, bere bizkar artzen eban; bestetzueta eroslearen lepotik izaten zan.

Egungo gaztediak “albokea” egitea, ete-daki zer dan?

San Antonio-n beia zaindu egian, anaitasunik andienaz eta alkartasun txeratsuenan lurrezko ontzitxo bete ardau danen artean edatea izaten zan, “alboka egitea”. Albokarik ezegitean salerosketa koiperik eta gatzik bageko saldea lakoa izaten zan: ez goza, ez gazi, ez gaza.

Azoka-egunak larunbatak izaten zirala esanik dago.

Lau erritan ospatzen ziran, txandaka: aldiz Igoerre-n, aldiz Artean-n, aldiz Areatza-n eta bost larunbateko illabeteetan Arantzazu-n bi, bat besteen ondoren.

Baserritarren egun andia zendu zan, larunbata. Lurrik ezta lantzen. Gizonak besoz, atxur eta izerdiz gari-arto-lur bihurturiko baso ta oian andiak lerdoiz, otadi, elordi eta sasiz jantzi dira. Lur-arlo txikiak gorritzen dauz gizonak, eta gorritu eta landuten dauan salla tramakuluen laguntzaz. Lugiña, beraz, ezta ipuzturri bearrez, eta ipuzturrik bear ezean, buztargillerik be, ez.

Zail gertatzen jaku ikustea, solo ta alorretan, bei ta ipuzturri goizean goiz surtzilloetatik lurrunez kea ba-litzan.

15.- ERROTAK

Urkitzu-n Urbiritxaga-n, Santa Lutzi-n eta Olabarri-n. Batzuek lurrera eroririk, besteen batzuek oraindiño sutik, ibilte nagizko arritzarrak ixil-ixilik, alerik ezean geldirik.

Non ete-dira astotxu xiki epoak, bolurako bidea buruz ikasiak?. Non doguz Areatza- tik eguneroko ogiaz etorten ziran zaldia, bidertzeko zein etxetan gel eta itxaroten ekienak?

Solo-munetatik zear argizaiolak otzaratxoan, soñeko baltzez eta burua estalkiz, jai ta igandez meza nagusiratzen ziran etxeokonde zoli, euskeraren mintegi, abi bero, abe sendo, arroin gogor iraunpentsuak? Aida Gorri, apala geldi; aurt...gorago.., oo ots egiten eben aitita eta etxemutillak?

Belaunaldi osoak eta euzko biziera berezia ezabatu ziran, beti-betirako, Aitor-en Euskal Erri zar ontatik. Laiariak, iracaketak, buztargille, gudi-irrintzi, etxerik etxe ibiltzen ziran andra jostunak; eskale, esneketari, labesuak, burdinarotzak, errietako enparatzetan izaten ziran dantzak, oitura berezizko ezkontzak; go-joateak ta eulorriak. Mariaren Alaben eta Luistarren Al-

karteak, kristau ikasbideari buruz urtean beingo azterketa eta txartela artzea, edo-ta ezartzea. Atez ate ebilzan arrain-saltzalle, «sardina fresko-freskua» esanez. Galiziar lapikobarritzalle ta aterkin ontzale eta afanlondoko agurtza-otoia. Gasteiz-era joan itzuliak oñez egiteak, etxondo-etako irapilloak; lorbideak iratareako ondo, baso tartetako bidetxiorretatik ujuju eta arrentzaz zantzo ta irrintzizko alaitasun loratsuan Urkio-la´ra ostera egitealde eta a.a.

Igorrebaso, Basauntz-ako eta Santa Luzi-aldeko astoak.

Santa Luzitik erbarrenera jasten ziran astoak, bizkarrean ekarren esnea galgatzeko otzarak arriz beteturik, Igorrebasokoak baiño andiagoak ziran, askozaz bere.

Igorrebaso-koak astean bein erbarrenduten ziran, batez be errotara, garia ta arto-zorrak ekarrela. Txikiak izaten ziran, da negu ta uda beti ule andiz jantziak. Gizonaren garriz geroagokoak eziran izaten.

16.-JOSTAKETAK

Txirikil, kastor, gartza.

Lau-bost bat atzondo luzez, orkoroa lakoa lodiz eta musturrak bi zorrotzurik, txirikillea olakoa zan.

Berari egokion makillatxoa ukondo bat edo geitxogo luze, txirikilla baiño gizentxoagoa.

Makillaren musturragaz "O" andi bat egiten genduan lurrean, ertz barruan bat jartzen giñan. Esku

ezkerrean geunkan txirikilla eskuman geukan makillagaz jo eskuan geunkalarik, eta al baitik urrunen jaurtitzea izaten zan, joko-asiera.

Txirikilla jotzen ebana ez, beste jokolagunak aurrea betean eta edaturik izaten giñan txirikilla non jausiko zan begira; eta aizean etorrian lurra jo baño len eskuz, edo-ta buruxto zein jakeaz altzo antzerako bat egiñik lurreratu baiño len atxilotu ezker, asiera egin ebanak galdu eta, txirikilladuna izaten zan, barrienbarri jokoa asiko ebana.

Iñork artu ez-eta, lurreratzen zan tokian lurreratzen zalarik, makilladuna ara joanik jotzen eban mustur zorrotzean, jagi arazo, eta aidean egoanean barriro be jo-eta "O"ren erdiko kulatzatik urrutiratzen aleginduko zan. Lurrean iru biderrez jo ekian, aidean al eban oiñetan.

Jokoa paluz neurtzen genduan-eta, aulan izaten zan. Bosteun palutara izatean, txandaren nagusiak, txirikilla eroan eban toki aretatik "O"aren erdiko kulatzerañoko bidea, luzera begiz eta arretatsu neurtu ondoren 100, 150, 300... palu iñoian. Jokoa ziran lagunak ontzat artzen eben.

Alan izanik, ba, bera izaten zan txirikilla jo eta jaurtiko ebana. Palu-neurrian utsegiñarte, edo aldean joiala beste batek artu arte, jaurtiz urten zan barrutira beragain egotzirik "barru" egin eutzalako edo-ta beste utsen bategaitik txanda galdu arte ekingo eutsana 500... 200... 400..., onen beste "palutara" izaten zan, eta ebatzitako "paluak" jade-tziten ebazan lenengoa, irabazlea.

Txirikilla-aldean etorten zanean, aizkoratxoa eskuan arturik berezi ta sasiarteak arretatsu arakatzan genduzan, txirikilla-paluen billaka. Onaren, politaren eta egokienaren billa emoten genduzan orduak. Eskolara bere, liburuak, idazkiak ba-liran eroaten genduzan, laguntartean erakutsi eta, esnebeiari baserritarrek errapera so-egiten dautsan lez begiratu, ondo bere ondo ikustatu. Ondoko lagunarena ohea edo politagoa izaten, aizkorea eskuan arturik barrien barriz beresira giñoiazan obeagoaren billa.

Txirikillaren izena eta jokatzera noraño edatua izan zan eztakian arren, lanen bat errez egitekoa izatean; «txirikillan egingo dogu, txirikillan etxe ori egin dabe, bidea, goldatu....». Neke barik

eta errez egiteko lanak diranean, beraz “txirikillarin” esaten dogu, “aisa egin”, giputzak esaten dute bezela.

17.- KASTORRAN JOKATZEA

Kastorrean jokatu, kastorrean egin, kastorra emen da, an eta arantzago, intxaurrekin jokatzen genduan jostaketa izaten zan.

KASTOR izena. Non da noiz sortua, eta euskalduna dan bere, jakin ezarren, noraño zabaldurik eta edaturik egoan eztakitanarren, intxaur-garaia eltzen zanean asten genduan, intxaurrak ondu baño len, ezerik egozala.

Len da orain be, intxaurrak, oskol bi izaten dauz; mamiaren estalki gogorra eta, gogorraren ganean, biguna.

Ganerengoa arrakaldu eta zabaldu, iriki egiten da intxaurra ondutera, eltzera datorranen; onduan, bada, alea berez dator lurrera, garbi-garbirik.

Aleak bein osotzen ziranean, olloa zepelatzari begira legez izaten gintzazan, arriek eskuan eta gora begiraka, eratsileian.

Bein atara iristean, neketsua izaten zan arrakaldu zeitekeazan arte begiraka ta so itxaron bearra, eta egon ziran lez egoten zirala, arri-jaurtika erasten genduzan.

Intxaurrak kastorrerako garbiak izan bear-eta, lenengo eginbearra zera izaten zan; arri latzen kontra igurtziaren igurtziz ganerengo narrua jan eta, oskol gogorra garbirik agiri arte, igurtzikari ekin.

Azal ezeak atzamar eta eskuetan izten euskun zikin-margo garbigaitzak, azken-aleak arrakaldu eta lurrera jausi arteño irauten euskun. Loi kendugaitzaren izena, “orbana” zan.

Kastor-jokoa zer zاناتaz. Iru marra lurrean da lenengo marran jokolari bakoitzak 2, 3, 5... intxar ipintzen ebazan. Bigarrena, erdikoa bat, alerik pitiena ta bere izena “KATXIN”.

Intxaurrak jarririk egozan leku artatik 4, 5, 7... urrats urrunetik jaurtiten genduan intxaurrik andiena, batek bestearen atzean txanda artuz.

Jaurti, jo eta katxinaren atzekalderaño bialtzen zan intxaurra irabazirik egoan. Eta nik, ik, ak, jaurtika ekiten geuntsan. Bein bat, bein bi, bein bat be ez,

irabazi edo galdu, lenengo lerroan egozanak katxina egoan marran PASA eginazo arte.

Garaipenik andiena katxinetik letorkigun. Txiki pitiena, katxinak atzean eukan marran atzekalderatu ezker, a egitea lortzen ebanarentzat izaten ziran, jokoan irauten eben ale ondarrak.

Eukazan danak galtzen ebazanari, joko mueta danetan-ki “puztu” egin joguk, “kipuztu” nabe, “kipuztu” gaitue inotsegun, “kipuzturik” nago, “kipuzturik” itxi nozue esaten genduan.

Eta KIPUTZA aipatu dodalarik, kiputz itzarekiko azalpenen bat edo beste.

Jokaketetan ezezik, otzez kikildurik izatean be, koldar-aldietan bardin, samar-erruz oguztatzen genduan itza zan, Arratia-n beñikbein, KIPUTZA. Baita be, GIPUTZA.

Adibide lez ta adirazgarri, atzamarrarrak doguz lekuko. Otsak gogor ikututzen gaituenean, da atz-muturrak alkarrenganatu ezin, otzaren otzez “kipuzturik” dotaz eskuak “kipuzturik” nago, “kipuzturik” zagoze....eta zer edo zer egiterakoan koldartzen zan laguna be, KIPUTZA izaten zan.

Noizkoa ta nondik etorria dan, indarri eza ta bi-otzberatasunaren adierazpen dan KIPUTZ berba au, eztakit.

Giputz anaian belarrietan abegi onik izango leukeanik be, ezin esan neike; baño abegi on, zein aurrera gaizto, kopeta txordotu naiz betarte alaitu, berbatic ortzera aoskatzen dogun berba da, Arratian.

(Jarraituko da)